

פסק דין מחכמי ירושלים אודות כשרות המקוה בעיר חיפה

פסק הדין המתפרסם בזה, ניתן לפני כמאה שנה ע"י גדולי חכמי ירושלים, אודות מקוה של ציבור בחיפה, שהיה מצוי ברשותו של גוי שבידו הי' גם המפתח למקום והוא שהחזיקו, כשאת האחריות והפקוח על המקום מסרו בידי אשה יהודי'.

קשה לקבוע מתוך פסה"ד מהו הרקע והמכשלה שארעה שבעקבותיה יצא פסה"ד. אלא שמעדות בע"פ שנמסרה למחזיק פסה"ד, על ארוע חמור שהיה באותה המקוה שפרטיו יובאו להלן, אפשר שזו אמנם העילה לכתיבת פסק הדין. וזה ספור המעשה, מתוך כוונה לנקות ולשפץ את המקום הזמינה האשה האחראית ערבי ע"מ לרוקן את המים ולטייח את המקוה. לאחר שרוקן את המים לתוך פחים וטיוח המקום, החזיר את המים שבפחים למקוה והמשיכו לטבול בה. וזאת מתוך שסבורה היתה שבעצם היותם מי מקוה הם קדושים, וגם לאחר שהוצאו והוחזרו נשארו בקדושתם וכשרותם, ועל ענין מים שאובים לא ידעה. בצורה כלשהי נתפרסם הדבר, והשמועה הגיע לאזנם של חכמי ירושלים ששלחו מצידם את הרב רבי אברהם אליעזר מינצברג זצ"ל הנודע בשמו כרב מיוסיפוף, ולאחר שגבה את העדות על פרטי המעשה ועל צורת ניהול המקוה, הביא זאת לידיעת חכמי ירושלים, ובעקבות כך יצאו בפסה"ד המעמיד את עסקני העיר על החומרה שבמסירת מקוה טהרה לפקוחה של אשה בלבד. על פסק הדין חתומים שלשה מגדולי ירושלים מרנן ורבנן רבי שמואל סלנט, רבי שניאור זלמן בעל ה"תורת חסד" והראשון לציון רבי יעקב שאול אלישר זכר צדיקים לברכה.

העתק פסה"ד המקורי מצוי בגנזי ארכיון "גנזי ירושלים" שליד מכון הרב פראנק, ותודתינו לידידינו הרב שבתי רחנטל שליט"א שמסרו לנו ואף מסר לנו את פרטי המקרה הנ"ל, שלהערכתו הוא העילה לפסה"ד שלפנינו.

פסק דין מחכמי ירושלים
ב"ה יום י"ג ניסן ה'תרנ"ד
ה'תרנ"ד

נדרשנו לאשר שאלונו מעלת כבוד קהל קדושים דעיה"ק חיפה ת"ו, ע"י שליח מצוה מעלת כבוד הרה"ג המפורסם מוה"ר אברהם אליעזר מינצברג הי"ו מיקירי עיי"ק ת"ו. נפשם בשאלתם בבכי ובשכרון מתנים, נאנחים על דבר המכשלה שהגיע לידם, בדבר המקוה שהיה ברשות הגוי כנהוג בערי תוגרמה, ואשה יהודית משגחת ע"ז, והנה לפי הגביית עדות שבאה לפנינו מאשכנזים וספרדים היו הגרים שם, היה המפתח ביד הגוי ופתח וסגר כרצונו, ומי יודע אם לא החליף המים שלא כדת של תורה ונפשם תשתוחח על העבר ובקשתם שמוחה מה יעשו לימים יבואו.

הנה תשובתם על העבר אשר לפי הגביית עדות הנ"ל, האשה הנ"ל, המשגחת על המקוה אבדה נאמנותה, ואתרע חזקת כשרותה ... אשר הנשים טבלו שלא כדין וצריכים כפרה, או אין להחמיר

מוריה, שנה עשרים, גליון ח—ט (רלו—רלז), תמוז תשנ"ה

עליהן כי יש להן דין שוגגין, וגם אפשר דחשיבו כמו אנוסים כי הם סמכו על נאמנות האשה הנז' שתשגיח כדת. לזאת דעתנו אשר יתנו כ"א [=כל אחד] לצדקה, ומהמעות שיתנו כל איש כופר נפשו יעשו זו לתקון המקוה, לעשות דלת חדשה ובריאה ומנעול טוב לסגור, ויראו אשר שמפתח יהיה משונה מאחרים, ולא ימצא בקל מפתח דוגמתו, וכאשר האשה הנ"ל אבדה נאמנותה ואסורים לסמוך עליה עוד, וצריכה תשובה וכפרה. ויראו אשר יקחו במקומה אשה אחרת יראת ה', שתשגיח בעינא פקידא, וגם אנשים יראי ה' ישגיחו בכל פעם על המקוה שיתנהג כד"ת שלא יבואו לידי מכשול ח"ו, והוא רחום יכפר שגגת עמו.

ובקשתנו שמוחה מאת כל איש אשר יראת ה' נוגע בלבו אשר ישימו עינם על הענין הנז', ולא ימסרו דבר גדול כזה ביד נשים קלי הדעת, ויעלימו עיניהם ח"ו רק החובה על היראים החרדים לדבר ה' מאחינו הספרדים ואשכנזים הי"ו, הם יעמדו (וישגיחו) בכל הפרץ, להשגיח ע"ז שלא יכשלו ח"ו בעון כרת ר"ל. ואחכ"י קדושים ובטח ישימו לב לזה, וכן ישגיחו בכל הענינים כדת תוה"ק שיתנהג עצהיו"ט [=על צד דיותר טוב] לרצון לפני ה'. ולהשומעים יונעם ויתברכו בכל הטוב מפי עליון.

נאם שניאור זלמן אבד"ק לובלין

נאם שמואל פלנא

גם אנא נפשי ראשון לציון הבא עהח"ם הנני מסכים ומעריב לכל מ"ש הרבנים הגאונים הנ"ל נ"י. יעקב שאול אלישר חכם באשי ירושלם ת"ו.

הודעה ובקשה

נמצאים עתה בשלבי עיבוד ועריכה חידו"ת תשובות הגהות ודרשות מגאוני ישראל:

- א. רבי מרדכי בנעט מניקלשבורג [הופיעו ב' כרכים].
- ב. רבי בנימין זאב לעוו מווערבויה בעל "שערי תורה" [הופיע ב' כרכים].
- ג. רבי יהודה אסאד מסערדאהעל בעל "יהודה יעלה".
- ד. רבי ירמיה לעוו בעל "דברי ירמיה" [הופיע כרך א'].
- ה. רבי משה שיק מיערגין חוסט [הופיעו ו' כרכים].
- ו. רבי שלמה גאנצפריד בעל "קיצור שלחן ערוך" [הופיעו ג' כרכים].
- ז. רבי יעקב קאפיל חריף אב"ד ווערבויה.
- ח. רבי ישראל אהרן יצחק לנדסברג מגרוסוורדיין.
- ט. רבי יצחק וויס מווערבויה בעל "דבק טוב" [הופיעו ב' כרכים].
- י. רבי יהושע בוקסבוים מגאלאנטה בעל "אור פני יהושע".

כל היודע על מקום הימצאם של כתבי-יד, או כל מידע אחר הקשור לתולדות הגאונים הנ"ל או כתביהם, מתבקש להודיע ל: —

מכון ירושלים

מפעל תורת חכמי הונגריה

ת.ד. 100, ירושלים